

Svjetska konferencija o smanjenju rizika od katastrofa

18.-22. siječnja 2005., Kobe, Hyogo, Japan

Okvirni plan djelovanja iz Hyoga za razdoblje 2005.-2015.*: Jačanje otpornosti država i zajednica na katastrofe

www.unisrd.org/wcdr

*Izvadak iz konačnog izvješća o Svjetskoj konferenciji o smanjenju rizika od katastrofa
(A/CONF.206/6)

Međunarodna strategija za

I S D R

smanjenje rizika od katastrofa

Međunarodna strategija za smanjenje rizika od katastrofa

Sadržaj

	<i>Stavak</i>
I.	Preambula 1.-9.
A.	Izazovi koje pred nas postavljaju katastrofe 2.-5.
B.	Strategija iz Jokohame: naučene lekcije i utvrđeni nedostaci 6.-9.
II.	Svjetska konferencija o smanjenju rizika od katastrofa: ciljevi, očekivani ishod i strateški ciljevi 10.-12.
A.	Ciljevi 10.
B.	Očekivani ishod 11.
C.	Strateški ciljevi 12.
III.	Prioritetne radnje za razdoblje 2005.-2015. 13.-20.
A.	Opća razmatranja 13.
B.	Prioritetne radnje 14.-20.
1.	Osiguravanje da smanjenje rizika od katastrofa bude prioritet na nacionalnoj i lokalnoj razini sa snažnom institucionalnom osnovom za provedbu ... 16.
2.	Utvrđivanje, procjena i praćenje rizika od katastrofa i jačanje sustava ranog uzbunjivanja 17.
3.	Korištenje znanja, inovacija i izobrazbe 18.
4.	Smanjenje temeljnih faktora rizika 19.
5.	Jačanje pripravnosti na katastrofe u svrhu učinkovite reakcije na svim razinama 20.
IV.	Provedba i daljnje aktivnosti 21.-34.
A.	Opća razmatranja 21.-29.
B.	Države 30.
C.	Regionalne organizacije i institucije 31.
D.	Međunarodne organizacije 32.
E.	Međunarodna strategija za smanjenje rizika od katastrofa (ISDR)..... 33.
F.	Mobilizacija resursa 34.
Prilog	Neka multilateralna kretanja vezana uz smanjenje rizika od katastrofa 21.

Okvirni plan djelovanja iz Hyoga za razdoblje 2005.-2015.:

Jačanje otpornosti država i zajednica na katastrofe

I. Preambula

1. Svjetska konferencija o smanjenju rizika od katastrofa održana je od 18.-22. siječnja 2005. godine u Kobeu (Hyogo) u Japanu, na kojoj je usvojen ovaj Okvirni plan djelovanja za razdoblje 2005.-2015.: jačanje otpornosti država i zajednica na katastrofe (u daljnjem tekstu: "Okvirni plan"). Konferencija je pružila jedinstvenu priliku za promicanje strateškog i sustavnog pristupa smanjenju osjetljivosti¹ i rizika od opasnosti.² Na njoj je istaknuta potreba za jačanjem otpornosti država i zajednica na katastrofe te utvrđeni načini na koje će se to postići.³

A. Izazovi koje pred nas postavljaju katastrofe

2. Štete od katastrofa su u porastu, s teškim posljedicama na preživljavanje, dostojanstvo i život ljudi, osobito siromašnih, kao i na teško stečene dobiti od razvitka. Rizik od katastrofa sve je više globalni problem, a njegov utjecaj i djelovanje u jednoj regiji utječu na rizike u drugoj i obratno. Ova činjenica, kao i rastuća osjetljivost vezana uz demografske, tehnološke i socijalno-gospodarske promjene, neplanska urbanizacija, razvoj u područjima visokog rizika, nerazvijenost, uništavanje okoliša, klimatska varijabilnost, klimatske promjene, geološke opasnosti, natjecanje vezano uz nedostatne resurse te utjecaj epidemija kao što je HIV/AIDS, upućuju na budućnost u kojoj bi katastrofe mogle sve više ugrožavati svjetsku privredu i stanovništvo, kao i održivi razvoj zemalja u razvoju. U posljednja dva desetljeća prosječno je 200 milijuna ljudi godišnje bilo pogođeno katastrofama.

3. Rizik od katastrofa nastaje uzajamnim djelovanjem različitih vrsta opasnosti i fizičkih, socijalnih, gospodarskih i ekoloških aspekata osjetljivosti. Velika većina katastrofa su hidrometeorološkog porijekla. Unatoč sve većem razumijevanju i prepoznavanju važnosti smanjenja rizika od katastrofa, kao i povećanim kapacitetima reagiranja, katastrofe, a osobito upravljanje rizikom i njegovo smanjenje, i dalje predstavljaju izazov na globalnoj razini.

4. Danas je na međunarodnoj razini priznato da se nastojanja za smanjenje rizika od katastrofa moraju sustavno uvoditi u politiku, planove i programe održivog razvoja i smanjenja siromaštva i imati potporu u vidu bilateralne, regionalne i međunarodne suradnje, što uključuje i partnerstva. Održivi razvoj, smanjenje siromaštva, kvalitetno rukovođenje i smanjenje rizika od katastrofa ciljevi su koji se međusobno podržavaju. Da bi se riješili izazovi koji su pred nama,

¹ Definicija osjetljivosti glasi: "Uvjeti određeni fizičkim, socijalnim, gospodarskim i ekološkim faktorima ili procesima, koji povećavaju podložnost zajednice na opasne utjecaje". UN/ISDR. Ženeva 2004.

² Definicija opasnosti glasi: "Potencijalno štetan fizički događaj, pojava ili ljudska aktivnost koja može izazvati smrt ili ozljedu, materijalnu štetu, socijalni ili gospodarski poremećaj ili uništavanje okoliša. Opasnosti mogu uključivati skrivene okolnosti koje mogu predstavljati prijetnju u budućnosti, a mogu biti različitog porijekla: prirodne (geološke, hidrometeorološke i biološke) ili izazvane ljudskim djelovanjem (uništavanje okoliša i tehnološke opasnosti)" UN/ISDR. Ženeva 2004.

³ Opseg ovoga Okvirnog plana obuhvaća katastrofe uzrokovane opasnostima prirodnog porijekla i srodne ekološke i tehnološke opasnosti i rizike. Time odražava cjeloviti pristup upravljanju rizikom od katastrofa koji obuhvaća više vrsta opasnosti i odnos među njima, koji može imati znatan utjecaj na socijalne, gospodarske, kulturne i ekološke sustave, kako je istaknuto u Strategiji iz Jokohame (poglavlje I, dio B, slovo I, str. 8.).

treba brže djelovati u smislu izgradnje neophodnih kapaciteta na razini zajednice i na nacionalnoj razini u svrhu upravljanja rizikom i njegovim smanjenjem. Takav pristup treba prepoznati kao važan element u postizanju razvojnih ciljeva dogovorenih na međunarodnoj razini, uključujući i one iz Deklaracije tisućljeća.

5. U većem broju ključnih multilateralnih okvira i deklaracija posljednjih je nekoliko godina prepoznata važnost promidžbe nastojanja za smanjenje rizika od katastrofa na međunarodnoj i regionalnoj, kao i na nacionalnoj i lokalnoj razini.⁴

B. Strategija iz Jokohame: naučene lekcije i utvrđeni nedostaci

6. Strategija iz Jokohame za sigurniji svijet: smjernice za prevenciju, pripravnost i ublažavanje posljedica od elementarnih nepogoda i popratni akcijski plan (u daljnjem tekstu: Strategija iz Jokohame), usvojena 1994. godine, daje jasne smjernice za smanjenje rizika i utjecaja katastrofa.

7. Pregledom napretka postignutog u provedbi Strategije iz Jokohame⁵ utvrđeni se najvažniji izazovi za sljedećih nekoliko godina, osiguravanjem sustavnijeg djelovanja protiv rizika od katastrofa u kontekstu održivog razvoja i jačanja otpornosti povećanjem nacionalnih i lokalnih sposobnosti za upravljanje rizikom i njegovim smanjenjem.

8. U pregledu se ističe važnost smanjenja rizika od katastrofa, kojoj je temelj proaktivniji pristup informiranju, motiviranju i uključivanju stanovništva u svim aspektima smanjenja rizika od katastrofa u njihovim lokalnim zajednicama. U njemu se ističe i manjkavost sredstava koja se iz proračuna za razvoj specifično izdvajaju za ostvarivanje ciljeva smanjenja rizika, bilo na nacionalnoj ili na regionalnoj razini, ili međunarodnom suradnjom i financijskim mehanizmima, pri čemu se uzimaju u obzir značajni potencijali za bolje iskorištavanje postojećih sredstava i ustaljene prakse u svrhu učinkovitijeg smanjenja rizika od katastrofa.

9. Specifični nedostaci i izazovi utvrđeni su u sljedećih pet glavnih područja:

- (a) upravljanje: ustrojstveni, pravni i politički okviri
- (b) utvrđivanje rizika, procjena, praćenje i rano uzbunjivanje
- (c) upravljanje znanjem i izobrazbom
- (d) smanjivanje temeljnih faktora rizika
- (e) pripravnost na učinkovito reagiranje i oporavak.

Ovo su ključna područja za izradu relevantnog okvirnog plana djelovanja za razdoblje 2005.–2015.

II. Svjetska konferencija o smanjenju rizika od katastrofa: ciljevi, očekivani ishod i strateški ciljevi

A. Ciljevi

10. Svjetska konferencija o smanjenju rizika od katastrofa sazvana je na temelju odluke Opće skupštine, s pet specifičnih ciljeva.⁶

⁴ Neki od ovih okvira i deklaracija navedeni su u prilogu ovoga dokumenta.

⁵ *Review of the Yokohama Strategy and Plan of Action for a Safer World (A/CONF.206/L.1).*

⁶ Prema rezoluciji Opće skupštine br. 58/214 od 23. prosinca 2003. godine.

(a) sastaviti zaključke i izvješće pregleda Strategije i Akcijskog plana iz Jokohame radi ažuriranja okvirnih smjernica za smanjenje rizika od katastrofa u XXI. stoljeću,

(b) utvrditi specifične aktivnosti kojima će se osigurati provođenje relevantnih odredbi Plana provedbe održivog razvoja s obzirom na osjetljivost, procjenu rizika i upravljanje katastrofama, koji je usvojen na svjetskom samitu u Johannesburgu,

(c) razmjenjivati najbolje primjere iz prakse i naučene lekcije u svrhu smanjenja rizika od katastrofa u kontekstu postizanja održivog razvoja te utvrditi nedostatke i izazove,

(d) povećati svijest o važnosti politike vezane uz smanjenje rizika od katastrofa, čime se olakšava i promiče provedba ove politike,

(e) povećati pouzdanost odgovarajućih informacija vezanih uz katastrofe i njihovu dostupnost javnosti i agencijama za upravljanje katastrofama u svim regijama, kako je propisano relevantnim odredbama Johannesburgskog plana provedbe.

B. Očekivani ishod

11. Uzimajući u obzir ove ciljeve, kao i zaključke pregleda Strategije iz Jokohame, države i drugi subjekti koji sudjeluju na Svjetskoj konferenciji o smanjenju rizika od katastrofa (u daljnjem tekstu: Konferencija) odlučuju da će sljedećih deset godina težiti ostvarivanju sljedećeg očekivanog ishoda:

Značajno smanjenje šteta od katastrofa, kako broja ljudskih žrtva, tako i posljedica za društvo, gospodarstvo i okoliš zajednica i zemalja.

Za ostvarivanje ovog ishoda bit će potrebna potpuna predanost i uključivanje svih predmetnih subjekata, uključujući vlade, regionalne i međunarodne organizacije, civilno društvo, volontere te privatni sektor i znanstvenu zajednicu.

C. Strateški ciljevi

12. Radi postizanja ovoga očekivanog ishoda, na Konferenciji je donesena odluka o usvajanju sljedećih strateških ciljeva:

(a) učinkovitija integracija pitanja vezanih uz smanjenje rizika od katastrofa u politiku, planiranje i programe održivog razvoja na svim razinama, s posebnim naglaskom na prevenciju katastrofa, ublažavanje posljedica, pripravnost i smanjenje osjetljivosti,

(b) razvoj i jačanje institucija, mehanizama i kapaciteta na svim razinama, osobito na razini zajednice, koji mogu sustavno doprinijeti jačanju otpornosti⁷ na opasnosti,

(c) sustavno uvođenje pristupa smanjenju rizika od katastrofa u planiranje i provedbu programa pripravnosti, reagiranja i oporavka u izvanrednim situacijama u obnovi pogođenih zajednica.

⁷ Otpornost: "Sposobnost prilagodbe sustava, zajednice ili društva potencijalno izloženih opasnostima pružanjem otpora ili mijenjanjem u svrhu dostizanja i održavanja prihvatljive razine funkcioniranja i strukture. Ona se određuje stupnjem na kojem je društveni poredak sposoban organizirati se radi povećanja ove sposobnosti učeći iz prijašnjih katastrofa za bolju zaštitu u budućnosti te za poboljšanje mjera smanjenja rizika od katastrofa." UN/ISDR. Ženeva 2004.

III. Prioritetne radnje za razdoblje 2005.–2015.

A. Opća razmatranja

13. Prilikom utvrđivanja odgovarajućeg djelovanja radi postizanja očekivanog ishoda i strateških ciljeva, na Konferenciji se potvrđuje da će se u obzir uzeti sljedeće:

(a) načela Strategije iz Jokohame ostaju u potpunosti primjenjiva u sadašnjem kontekstu, što znači povećanu predanost smanjenju rizika od katastrofa,

(b) uzimajući u obzir važnost međunarodne suradnje i partnerstava, svaka je država primarno odgovorna za vlastiti održivi razvoj i poduzimanje učinkovitih mjera smanjenja rizika od katastrofa te zaštitu ljudi, infrastrukture i drugih državnih materijalnih dobara na svom državnom području od utjecaja katastrofa. Istovremeno, u kontekstu sve veće globalne međuovisnosti, potrebna je usklađena međunarodna suradnja i kompetentno međunarodno okruženje radi poticaja i doprinosa stjecanju znanja, kapaciteta i motivacije koji su potrebni za smanjenje rizika od katastrofa na svim razinama,

(c) integrirani pristup smanjenju rizika od katastrofa, koji obuhvaća više vrsta opasnosti, treba biti jedan od faktora politike, planiranja i izrade programa vezanih uz aktivnosti održivog razvoja, pružanja pomoći, sanacije i oporavka nakon katastrofa, odnosno konfliktnih situacija u ugroženim zemljama⁸,

(d) perspektivu spolova treba integrirati u sve procese odlučivanja, planiranja i politiku upravljanja rizicima od katastrofa, uključujući i one koje se odnose na procjenu rizika, rano uzbunjivanje, upravljanje informacijama, izobrazba i usavršavanje⁹,

(e) pri planiranju smanjenja rizika od katastrofa treba prema potrebi uzeti u obzir kulturološku raznolikost, dob i osjetljive skupine,

(f) i zajednice i lokalne vlasti trebaju imati ovlasti za upravljanje rizicima od katastrofa i njihovim smanjenjem, na način da im se pruži pristup potrebnim informacijama, resursima, kao i ovlasti za provedbu akcija za smanjenje rizika od katastrofa,

(g) posebnu pozornost potrebno je obratiti ugroženim zemljama u razvoju, osobito najnerazvijenijim i malim otočnim državama u razvoju, zbog njihove veće osjetljivosti i rizičnosti koje obično u velikoj mjeri nadmašuju njihove kapacitete reakcije na katastrofe i oporavka od njih,

(h) postoji potreba za jačanjem međunarodne i regionalne suradnje i pružanja pomoći u području smanjenja rizika od katastrofa, između ostaloga:

- prenošenjem znanja, tehnologije i stručnosti, radi jačanja izgradnje kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa
- razmjenom rezultata istraživanja, naučenih lekcija i najboljih primjera iz prakse
- prikupljanjem informacija o rizicima od katastrofa i utjecaja katastrofa svih razmjera na način koji omogućuje održivi razvoj i smanjenje rizika od katastrofa

⁸ Plan provedbe održivog razvoja sa svjetskog samita održanog u Johannesburgu, u Južnoafričkoj Republici, 26. kolovoza do 4. rujna 2002. godine, stavak 37. i 65.

⁹ Kako je ponovno potvrđeno na XXIII izvanrednoj sjednici Opće skupštine na temu "Žene 2000.: jednakost spolova, razvoj i mir u XXI stoljeću".

- odgovarajućom potporom radi jačanja rukovođenja kod smanjenja rizika od katastrofa, inicijativama za podizanje svijesti i mjerama razvoja kapaciteta na svim razinama, radi jačanja otpornosti zemalja u razvoju
- potpunom, brzom i učinkovitom provedbom pojačane Inicijative za jako zadužene siromašne zemlje, uzimajući u obzir utjecaj katastrofa na održivost duga u zemljama koje zadovoljavaju uvjete ovoga programa
- pružanjem financijske pomoći u svrhu smanjenja postojećih rizika i onemogućivanja stvaranja novih

(i) promidžba kulture prevencije i mobilizacija adekvatnih resursa za smanjenje rizika od katastrofa ulaganje je u budućnost koje se itekako isplati. Procjena rizika i sustavi ranog uzbunjivanja su neophodna ulaganja koja štite i spašavaju živote, materijalna dobra i sredstva za život, doprinose održivosti razvoja i daleko su ekonomičnija u jačanju mehanizama reakcije od primarnog oslanjanja na reagiranje i oporavak nakon katastrofe,

(j) postoji i potreba za proaktivnim mjerama, imajući na umu da faze pružanja pomoći, sanacije i obnove nakon katastrofe predstavljaju priliku za ponovnu izgradnju sredstava za život, kao i za planiranje i obnovu fizičkih i socijalno-gospodarskih struktura, na način kojim će se izgraditi otpornost i smanjiti osjetljivost na buduće rizike od katastrofa,

(k) smanjenje rizika od katastrofa prioritetno je pitanje u kontekstu održivog razvoja i prema tome važan element u postizanju ciljeva razvoja dogovorenih na međunarodnoj razini, uključujući i one iz Deklaracije tisućljeća. Osim toga, treba uložiti maksimalne napore da se humanitarna pomoć koristi na način da se rizici i osjetljivost u budućnosti smanje u najvećoj mogućoj mjeri.

B. Prioritetne radnje

14. Koristeći zaključke pregleda Strategije iz Jokohame te na temelju razmišljanja iznesenih na Svjetskoj konferenciji o smanjenju rizika, a osobito dogovorenog očekivanog ishoda i strateških ciljeva, na Konferenciji je usvojeno sljedećih pet prioritetnih radnji:

1. osiguravanje da smanjenje rizika od katastrofa bude nacionalni i lokalni prioritet sa snažnom institucionalnom osnovom za provedbu
2. utvrđivanje, procjena i praćenje rizika od katastrofa i jačanje sustava ranog uzbunjivanja
3. korištenje znanja, inovacija i izobrazbe u izgradnji kulture sigurnosti i otpornosti na svim razinama
4. smanjenje temeljnih faktora rizika
5. jačanje pripravnosti na katastrofe u svrhu učinkovite intervencije na svim razinama

15. U svom pristupu smanjenju rizika od katastrofa, države, regionalne i međunarodne organizacije i drugi relevantni subjekti trebaju uzeti u obzir ključne aktivnosti navedene kod ovih pet prioriteta i provoditi ih u skladu s vlastitim prilikama i kapacitetima.

1. Osiguravanje da smanjenje rizika od katastrofa bude prioritet na nacionalnoj i lokalnoj razini sa snažnom institucionalnom osnovom za provedbu

16. Zemlje koje razvijaju politiku i zakonodavne i institucionalne okvire za smanjenje rizika od katastrofa, a koje su u stanju razvijati i pratiti napredak pomoću specifičnih i mjerljivih pokazatelja, imaju veće kapacitete za upravljanje rizicima i

postizanje sveobuhvatnog konsenzusa za angažman i provedbu mjera za smanjenje rizika od katastrofa u svim sektorima društva.

Ključne aktivnosti:

(i) *Nacionalne institucije i zakonodavni okviri*

(a) Podržati stvaranje i jačanje nacionalno integriranih mehanizama smanjenja rizika od katastrofa, kao što su nacionalne platforme koje obuhvaćaju više sektora¹⁰, s utvrđenim nadležnostima na nacionalnoj i lokalnoj razini u svrhu olakšavanja koordinacije među sektorima. Nacionalnim se platformama treba olakšati koordinacija među sektorima i u smislu nastavljanja dijaloga sa širokom bazom na nacionalnoj i regionalnoj razini radi senzibilizacije relevantnih sektora.

(b) Integrirati smanjenje rizika od katastrofa, gdje je to moguće, u politiku razvoja i planiranja na svim vladinim razinama, uključujući i strategije i sektore smanjenja siromaštva i višesektorsku politiku i planove.

(c) Usvojiti, ili izmijeniti, gdje je to potrebno, zakonodavstvo koje podupire smanjenje rizika od katastrofa, te propise i mehanizme koji potiču provedbu i jačaju poticaje za poduzimanje aktivnosti vezanih uz smanjenje rizika od katastrofa i ublažavanje posljedica od njih.

(d) Prepoznati važnost i specifičnosti uzoraka i kretanja lokalnih rizika, decentralizirati nadležnosti i resurse za smanjenje rizika od katastrofa na relevantna podnacionalna, odnosno lokalna tijela vlasti.

(ii) *Resursi*

(e) Procijeniti kapacitete postojećih ljudskih resursa za smanjenje rizika od katastrofa na svim razinama i izraditi planove i programe izgradnje kapaciteta za ispunjavanje postojećih i budućih zahtjeva.

(f) Izdvojiti sredstva za razvoj i provedbu politike upravljanja smanjenjem rizika te programa, zakona i regulative o smanjenju rizika u svim relevantnim sektorima i tijelima vlasti na svim upravnim i proračunskim razinama na temelju jasno utvrđenih prioritarnih radnji.

(g) Vlade trebaju pokazati snažnu političku odlučnost potrebnu za promicanje i integraciju smanjenja rizika od katastrofa u programe razvoja.

(iii) *Sudjelovanje zajednice*

(h) Promicati sudjelovanje zajednice u smanjenju rizika od katastrofa usvajanjem specifične politike, promidžbom umrežavanja, strateškim upravljanjem volonterskim resursima, podjelom uloga i nadležnosti te delegiranjem i pružanjem potrebnih ovlaštenja i resursa.

¹⁰ Uspostava nacionalnih platformi za smanjenje rizika od katastrofa zatražena je rezolucijom 1999/63 Ekonomskog i socijalnog vijeća i rezolucijama 56/195, 58/214, i 58/215 Opće skupštine. Izraz „nacionalna platforma“ opći je pojam za nacionalne mehanizme koordinacije i vođenje politike vezano uz smanjenje rizika od katastrofa koji po svojoj prirodi trebaju biti višesektorski i interdisciplinarni, uz sudjelovanje javnog, privatnog i civilnog društva uključujući sve relevantne subjekte u zemlji (kao i agencije Ujedinjenih naroda koje su prisutne na nacionalnoj razini, gdje je to primjenjivo). Nacionalne platforme predstavljaju nacionalne mehanizme Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa.

2. Utvrđivanje, procjena i praćenje rizika od katastrofa i jačanje sustava ranog uzbunjivanja

17. Početna točka za smanjenje rizika od katastrofa i promidžbu kulture otpornosti na katastrofe je poznavanje opasnosti i fizičkih, društvenih, gospodarskih i ekoloških aspekata osjetljivosti na katastrofe s kojima se susreće većina društava, kao i poznavanje načina na koje se opasnosti i osjetljivosti kratkoročno i dugoročno mijenjaju, iza čega slijedi djelovanje na temelju ovih saznanja.

Ključne aktivnosti:

(i) Procjena rizika na nacionalnoj i lokalnoj razini

(a) Razvijati, povremeno ažurirati i dijeliti karte rizika i slične podatke osobama koje odlučuju, široj javnosti i ugroženim zajednicama¹¹ u odgovarajućem formatu.

(b) Razvijati sustave pokazatelja rizika od katastrofa i osjetljivosti nacionalnih i podnacionalnih razmjera, što će nadležnima u odlučivanju omogućiti procjenu utjecaja od katastrofa¹² na društvo, gospodarstvo i ekologiju, te širiti ova saznanja donositeljima odluka, javnosti i ugroženom stanovništvu.

(c) Redovito evidentirati, analizirati, sažimati i širiti statističke podatke o pojavi katastrofa, utjecaju i štetama međunarodnim, regionalnim, nacionalnim i lokalnim mehanizmima.

(ii) Rano uzbunjivanje

(d) Razvijati sustave za rano uzbunjivanje koji su namijenjena ljudima, osobito sustave s pravovremenim uzbunjivanjem koje je ugroženima razumljivo i kod kojih se uzimaju u obzir demografske, spolne, kulturološke osobine ciljane populacije, kao i njihova sredstva za život, uključujući upute kako treba postupati u slučaju uzbunjivanja. Takvi sustavi trebaju biti potpora učinkovitom djelovanju rukovoditelja u katastrofama i drugih donositelja odluka.

(e) Uspostaviti, povremeno provjeravati i održavati informacijske sustave koji čine dio sustava za rano uzbunjivanje, radi osiguravanja brzog i koordiniranog djelovanja u slučaju uzbune, odnosno izvanrednog stanja.

(f) Ustanoviti institucionalne kapacitete kako bi se osiguralo da su sustavi za rano uzbunjivanje integrirani u politiku vlade i procese odlučivanja, kao i sustave upravljanja izvanrednim stanjima, kako na nacionalnoj, tako i na lokalnoj razini; ti se sustavi redovito testiraju i procjenjuje njihovo funkcioniranje.

(g) Provesti rezultate II. Međunarodne konferencije o ranom uzbunjivanju iz Bonna, u Njemačkoj, 2003. godine¹³, što uključuje jačanje koordinacije i suradnje među svim relevantnim sektorima i subjektima u lancu ranog uzbunjivanja u svrhu postizanja potpuno učinkovitih sustava za rano uzbunjivanje.

(h) Provesti rezultate Mauricijske strategije za daljnju provedbu Akcijskog programa s Barbadosa vezano uz održivi razvoj malih otočnih država u razvoju, što uključuje uspostavu i jačanje učinkovitih sustava za rano uzbunjivanje, kao i drugih mjera za intervenciju i ublažavanje posljedica.

¹¹ Vidi fusnotu 1., 2. i 3. u vezi opsega ovog Okvirnog plana.

¹² Vidi fusnotu 1., 2. i 3.

¹³ Prema preporuci rezolucije 58/214 Opće skupštine.

(iii) *Kapaciteti*

(i) Podupirati razvoj i održivost infrastrukture te znanstvenih, tehnoloških, tehničkih i institucionalnih kapaciteta potrebnih za istraživanje, analizu, izradu karata i, gdje je to moguće, predviđanje prirodnih i srodnih opasnosti, osjetljivosti i utjecaja katastrofa.

(j) Podupirati razvoj i poboljšanje relevantnih baza podataka, kao i promidžbu potpune i otvorene razmjene i širenja podataka za potrebe procjene, praćenja i ranog uzbunjivanja, gdje je to primjereno, na međunarodnoj, regionalnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini.

(k) Podupirati poboljšanje znanstvenih i tehničkih metoda i kapaciteta za procjenu rizika, praćenje i rano uzbunjivanje, putem istraživanja, partnerstava, obuke i izgradnje tehničkih kapaciteta. Promicati primjenu *in situ* i promatranja Zemlje iz svemira, svemirsku tehnologiju, daljinska istraživanja, geografske informacijske sustave, izradu modela opasnosti i njihovo predviđanje, izradu modela vremenskih prilika i klime i prognozu, sredstva komunikacije te studije koristi i troškova procjene rizika i ranog uzbunjivanja.

(l) Ustanoviti i jačati kapacitete evidencije, analize, sažimanja, širenja i razmjene statističkih podataka i podataka o izradi karata opasnosti, rizicima od katastrofa, utjecaju i štetama, podupirati razvoj zajedničke metodologije procjene rizika i praćenja.

(iv) *Rizici u regiji i u nastajanju*

(m) Prikupljati i standardizirati, gdje je to moguće, statističke podatke i podatke o rizicima od katastrofa u regiji, njihovom utjecaju i štetama.

(n) Razvijati regionalnu, odnosno međunarodnu suradnju radi procjene i praćenja regionalnih prekograničnih opasnosti te razmjenjivati informacije i pružati rano uzbunjivanje odgovarajućim mehanizmima, kao što su oni koji se odnose na upravljanje porječjima.

(o) Istraživati, analizirati i izvješćivati o dugoročnim promjenama i pitanjima u nastajanju, a što može povećati osjetljivost i rizike ili utjecati na kapacitete tijela vlasti i zajednica za reagiranje na katastrofe.

3. Korištenje znanja, inovacija i izobrazbe u izgradnji kulture sigurnosti i otpornosti na svim razinama

18. Katastrofe se mogu znatno smanjiti ako je stanovništvo dobro motivirano i informirano o kulturi prevencije i otpornosti na katastrofe, što zahtijeva prikupljanje, sortiranje i širenje relevantnih saznanja i informacija o opasnostima, osjetljivosti i kapacitetima.

Ključne aktivnosti:

(i) *Upravljanje informacijama i njihova razmjena*

(a) Pružati lako razumljive informacije o rizicima od katastrofa i mogućnostima zaštite, osobito stanovništvu u najugroženijim područjima u svrhu poticanja i omogućivanja njihovog djelovanja radi smanjenja rizika i jačanja otpornosti. Informacije trebaju obuhvaćati relevantna tradicionalna i autohtona znanja i kulturno nasljeđe te ih treba prilagoditi različitim ciljanim populacijama, uzimajući u obzir kulturne i socijalne faktore.

(b) Jačati mreže među stručnjacima za katastrofe, rukovoditeljima i planerima u različitim sektorima i regijama te stvoriti, odnosno jačati postupke korištenja dostupne

stručnosti u agencijama i drugim važnim subjektima kod izrade lokalnih planova za smanjenje rizika.

(c) Promicati i poboljšavati dijalog i suradnju među znanstvenim zajednicama i znanstvenicima koji se bave smanjenjem rizika od katastrofa te poticati partnerstva među nositeljima interesa, uključujući i one koji se bave društveno-gospodarskom dimenzijom smanjenja rizika od katastrofa.

(d) Promicati korištenje, primjenu i dostupnost najnovijih informacija, komunikacije i svemirske tehnologije i srodnih službi, kao i promatranja Zemlje u svrhu pružanja potpore smanjenju rizika od katastrofa, osobito u smislu obuke, kao i razmjene i širenja informacija među različitim kategorijama korisnika.

(e) Srednjoročno izraditi pogodne lokalne, nacionalne, regionalne i međunarodne direktorije, inventare i nacionalne sustave i službe za razmjenu informacija i najboljih primjera iz prakse, ekonomičnu tehnologiju za smanjenje rizika od katastrofa koja je jednostavna za uporabu, kao i lekcije naučene iz politike, planova i mjera za smanjenje rizika od katastrofa.

(f) Institucije koje se bave urbanističkim razvojem trebaju javnosti pružiti informacije o mogućnostima smanjenja rizika od katastrofa prije izgradnje ili kupoprodaje zemljišta.

(g) Ažurirati i širiti međunarodnu standardnu tehnologiju koja se odnosi na smanjenje rizika od katastrofa, barem na svim službenim jezicima Ujedinjenih naroda, kako bi se mogla koristiti u razvoju programa i institucija, istraživanju, planovima i programima obuke i programima informiranja javnosti.

(ii) *Izobrazba i obuka*

(h) Promicati korištenje saznanja vezanih uz smanjenje rizika od katastrofa u relevantnim školskim planovima i programima na svim razinama, kao i korištenje drugih formalnih i neformalnih kanala u svrhu informiranja djece i mladeži; promicati integraciju smanjenja rizika od katastrofa kao sastavnog dijela UN-ovog Desetljeća izobrazbe održivog razvoja (2005.–2015.).

(i) Promicati provedbu lokalne procjene rizika i programa pripravnosti na katastrofe u školama i sveučilištima.

(j) Promicati provedbu programa i aktivnosti u školama kako bi se učinci opasnosti sveli na najmanju moguću mjeru.

(k) Razvijati programe obuke i učenja vezano uz smanjenje rizika od katastrofa koji su usmjereni na specifične sektore (planere razvoja, rukovoditelje u izvanrednim stanjima, dužnosnike lokalne samouprave itd.).

(l) Promicati inicijative za obuku unutar zajednice, uzimajući u obzir volontere, gdje je to moguće, u svrhu jačanja lokalnih kapaciteta za ublažavanje posljedica od katastrofa.

(m) Osigurati jednak pristup odgovarajućim mogućnostima obuke i izobrazbe za žene i osjetljivu populaciju; poticati obuku senzibiliziranu spolnim i kulturološkim osobitostima kao sastavni dio izobrazbe i obuke vezane uz smanjenje rizika od katastrofa.

(iii) *Istraživanje*

(n) Razvijati poboljšane metode predvidivih procjena višestrukih rizika i društveno-gospodarske analize koristi i troškova u pogledu djelovanja za smanjenje rizika

na svim razinama; uvesti ove metode u procese odlučivanja na regionalnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini.

(o) Jačati tehničke i znanstvene kapacitete u svrhu razvoja i primjene metodologije, studija i modela za procjenu osjetljivosti i utjecaja geoloških, vremenskih, vodnih i klimatskih aspekata opasnosti, uključujući poboljšanje kapaciteta motrenja i procjene u regiji.

(iv) *Svijest javnosti*

(p) Promicati angažman medija u svrhu poticanja kulture otpornosti na katastrofe i znatno uključivanje zajednice u održivim kampanjama izobrazbe i konzultacija javnosti na svim razinama društva.

4. Smanjenje temeljnih faktora rizika

19. U planiranju i programima sektorskog razvitka, kao i situacijama nakon katastrofe, obrađuju se rizici od katastrofa vezani uz promjene društvenih, gospodarskih i ekoloških uvjeta te korištenje zemljišta, kao i utjecaj opasnosti od geoloških događaja, vremenskih prilika, vode, klimatskih promjena i varijabilnosti.

Ključne aktivnosti:

(i) *Upravljanje okolišem i prirodnim resursima*

(a) Poticati održivo korištenje i upravljanje ekološkim sustavima, bolje planiranje korištenja zemljišta i razvojne aktivnosti u svrhu smanjenja rizika i osjetljivosti.

(b) Provoditi integrirane pristupe upravljanju ekološkim i prirodnim resursima koji uključuju smanjenje rizika od katastrofa, te strukturalne i nestrukturalne mjere¹⁴, kao što je integrirano upravljanje poplavama i odgovarajuće upravljanje nestabilnim ekološkim sustavima.

(c) Promicati integriranje smanjenja rizika vezano uz postojeću klimatsku varijabilnost i buduće klimatske promjene u strategije smanjenja rizika od katastrofa i prilagodbu klimatskim promjenama, pri čemu bi planeri, inženjeri i druge nadležne osobe jasno utvrdile rizike od katastrofa vezane uz klimu, te planirale specifične mjere smanjenja rizika, kao i poboljšano i rutinsko korištenje informacija o klimatskim rizicima.

(ii) *Praksa društvenog i gospodarskog razvitka*

(d) Promicati sigurnost hrane kao važni faktor u osiguravanju otpornosti zajednica na opasnosti, osobito u područjima koja su izloženija suši, poplavama, ciklonima i ostalim opasnostima koje mogu ugroziti poljoprivredni tip društva.

(e) Integrirati planiranje smanjenja rizika od katastrofa u zdravstveni sektor; promicati cilj pod geslom „bolnice sigurne od katastrofa“ osiguravanjem da se sve nove bolnice grade s razinom otpornosti koje jačaju njihove kapacitete da nastave funkcionirati i u stanjima katastrofe i provode mjere ublažavanja posljedica u svrhu unapređivanja postojećih zdravstvenih ustanova, osobito primarne zaštite.

¹⁴ “Strukturalne se mjere odnose na bilo kakvu fizičku konstrukciju kojom se smanjuje ili izbjegava potencijalni utjecaj opasnosti, što uključuje mjere izgradnje zaštitnih građevina i infrastrukture koja je otporna na opasnosti. Nestrukturalne mjere odnose se na politiku, svijest, nova saznanja, predanost javnosti te metode i operativnu praksu, uključujući sudioničke mehanizme i pružanje informacija, a koje mjere mogu smanjiti rizik i njegov utjecaj”, UN/ISDR Ženeva, 2004.

(f) Štititi i jačati kritične javne objekte i fizičku infrastrukturu, osobito škole, klinike, bolnice, vodovod i elektrane, komunikacijske i prijevozne linije, centre za uzbuđivanje i upravljanje katastrofama te zemljišta i strukture od kulturnog značaja, i to pravilnim planiranjem, naknadnim poboljšanjem i rekonstrukcijom, kako bi postale adekvatno otporne na opasnosti.

(g) Jačati provedbu mehanizama društvene sigurnosne mreže pružanja pomoći siromašnima, starijim osobama i invalidima te drugim osobama pogođenima katastrofom. Jačati programe oporavka koji uključuju psiho-socijalne programe obuke u svrhu ublažavanja psihičkih posljedica od katastrofe kod najugroženijih, osobito djece.

(h) Uvesti mjere smanjenja rizika u procese oporavka i sanacije¹⁵ te koristiti okolnosti iz faze oporavka za razvoj kapaciteta za dugoročno smanjenja rizika, što uključuje razmjenu stručnosti, znanja i naučenih lekcija.

(i) Pokušati osigurati, gdje je to moguće, da programi za raseljene osobe ne povećavaju rizik i osjetljivost na opasnosti.

(j) Promicati različite mogućnosti prihoda stanovništva u područjima najvišeg rizika kako bi im se smanjila osjetljivost na opasnosti i osiguralo da njihovi prihodi i materijalna dobra nisu ugroženi razvojnom politikom i procesima koji povećavaju njihovu osjetljivost na katastrofe.

(k) Promicati razvoj financijskih mehanizama podjele rizika, osobito osiguranja i reosiguranja od katastrofa.

(l) Promicati uspostavu javno-privatnih partnerstava radi većeg angažmana privatnog sektora u aktivnostima smanjenja rizika od katastrofa; poticati privatni sektor u promicanju kulture prevencije katastrofa, s posebnim naglaskom na aktivnosti koje prethode katastrofi, kao što su procjene rizika i sustavi ranog uzbuđivanja, te izdvajanje sredstava za ove aktivnosti.

(m) Izraditi i promicati alternativne i inovativne financijske instrumente za borbu protiv rizika od katastrofa.

(iii) *Planiranje korištenja zemljišta i druge tehničke mjere*

(n) Uvesti procjenu rizika od katastrofa u urbanizam i upravljanje ugroženim naseljima, osobito u gusto naseljenim područjima i sredinama koje se ubrzano urbaniziraju. Pitanja bespravnih ili privremenih naselja, te stanovanja u područjima visokog rizika treba smatrati prioritetima, kao i okvirne planove za smanjenje siromaštva u gradskim sredinama i programe unapređenja sirotinjskih četvrti.

(o) Uvrstiti razmatranja o smanjenju rizika od katastrofa u glavne postupke planiranja kod velikih projekata infrastrukture, koja uključuju kriterije izrade, odobrenja i provedbe takvih projekata i razmatranja zasnovanih na procjeni utjecaja na društvenom, gospodarskom i ekološkom planu.

(p) Izrađivati, nadograđivati i poticati korištenje smjernica i sredstava praćenja smanjenja rizika od katastrofa u kontekstu politike i planiranja korištenja zemljišta.

(q) Uvesti procjenu rizika od katastrofa u planiranje i upravljanje ruralnim područjima, osobito u pogledu planinskih i priobalnih poplavnih područja, što uključuje utvrđivanje raspoloživih zemljišnih zona koje su sigurne za stanovanje.

(r) Poticati provjeru postojećih ili izradu novih zakona i normi gradnje, kao i prakse sanacije i obnove na nacionalnoj ili lokalnoj razini, gdje je to moguće, čime ih se

¹⁵ Prema načelima iz rezolucije 46/182 Opće skupštine.

prilagođava lokalnom kontekstu, osobito u bespravnim i marginalnim naseljima; jačati kapacitete provedbe i praćenja takvih zakona, i to pristupom postignutim konsenzusom u svrhu jačanja struktura otpornih na katastrofe.

5. Jačanje pripravnosti na katastrofe u svrhu učinkovite reakcije na svim razinama

20. Utjecaj i štete od katastrofa mogu se znatno smanjiti ako su vlasti, pojedinci i zajednice u ugroženom području dobro pripremljeni, spremno djeluju i ako imaju znanje i kapacitete za učinkovito upravljanje katastrofama.

Gljučne aktivnosti:

(a) Jačati politiku, tehničke i institucionalne kapacitete u regionalnom, nacionalnom i lokalnom upravljanju katastrofama, kao i one koji se odnose na tehnologiju, obuku i ljudske i materijalne resurse.

(b) Promicati i podupirati dijalog, razmjenu informacija i koordinaciju između agencija za rano uzbunjivanje, smanjenje rizika od katastrofa, reagiranje na katastrofe, razvoj i ostale relevantne agencije i institucije na svim razinama radi promicanja sveobuhvatnog pristupa smanjenju rizika od katastrofa.

(c) Jačati, i prema potrebi, uspostavljati koordinirane regionalne pristupe, te stvarati ili nadograđivati regionalnu politiku, operativne mehanizme, planove i komunikacijske sustave u svrhu pripreme i osiguravanja brze i učinkovite reakcije na katastrofu u situacijama koje nadmašuju nacionalne kapacitete.

(d) Pripremati ili preispitivati i povremeno ažurirati politiku pripravnosti na katastrofe i planiranje nepredviđenog na svim razinama, s posebnim naglaskom na najugroženija područja i skupine. Promicati provođenje redovitih vježbi pripravnosti na katastrofe, te vježbe evakuacije radi osiguravanja brze i učinkovite reakcije na katastrofu i pristupa nužnoj humanitarnoj pomoći u hrani i ostalim potrepštinama, prema lokalnim potrebama.

(e) Promicati osnivanje fondova za izvanredne situacije koji bi, prema potrebi, pokrivali pružanje potpore mjerama reakcije, sanacije i pripravnosti.

(f) Izraditi specifične mehanizme za aktivno sudjelovanje i vlasništvo relevantnih nositelja interesa i zajednica u smanjenju rizika od katastrofa, uz korištenje volontera.

IV. Provedba i daljnje aktivnosti

A. Opća razmatranja

21. Provedbu i daljnje aktivnosti vezane uz strateške ciljeve i prioritetne radnje utvrđene ovim Okvirnim planom trebaju obavljati različiti nositelji interesa koristeći pristup koji obuhvaća više sektora, među kojima i sektor razvoja. Pozivaju se države i regionalne i međunarodne organizacije, koje uključuju Ujedinjene narode i međunarodne financijske institucije, da integriraju razmatranja vezana uz smanjenje rizika od katastrofa u svoju politiku, planiranje i programe održivog razvoja na svim razinama. Civilno društvo, volonteri i organizacije u zajednici, znanstvena zajednica i privatni sektor ključni su nositelji interesa u podupiranju provedbe smanjenja rizika od katastrofa na svim razinama.

22. Iako je svaka država primarno nadležna za svoj socijalno-gospodarski razvoj, kompetentno međunarodno okruženje ključno je za poticanje i doprinos usvajanju novih znanja, kapaciteta i motivacije potrebne za jačanje otpornosti država i zajednica. Države te regionalne i međunarodne organizacije trebaju poticati jaču stratešku koordinaciju između

Ujedinjenih naroda, drugih međunarodnih organizacija, međunarodnih financijskih institucija, regionalnih tijela, donatorskih agencija i nevladinih udruga koje se bave smanjenjem rizika od katastrofa, na osnovi jače Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa. Sljedećih nekoliko godina treba razmatrati osiguravanje provedbe i jačanja relevantnih međunarodnih pravnih instrumenata koji se odnose na smanjenje rizika od katastrofa.

23. Države te regionalne i međunarodne organizacije trebaju podupirati i kapacitete regionalnih mehanizama i organizacija u svrhu izrade regionalnih planova, politike i zajedničke prakse, po potrebi, pružanjem potpore umrežavanju, koordinaciji, razmjeni informacija i iskustava, znanstvenom praćenju opasnosti i osjetljivosti i institucionalnog razvoja kapaciteta, a u svrhu borbe protiv rizika od katastrofa.

24. Sve se subjekte potiče na izgradnju partnerstava koja obuhvaćaju više nositelja interesa na svim mogućim razinama i na volonterskoj osnovi, kako bi doprinijeli provedbi ovoga Okvirnog plana. Države i drugi subjekti također se potiču na promicanje osnivanja, odnosno jačanja nacionalnih, regionalnih i međunarodnih volonterskih udruženja, koja se mogu staviti na raspolaganje zemljama i međunarodnoj zajednici radi doprinosa borbi protiv osjetljivosti i rizika od katastrofa.¹⁶

25. U Mauricijskoj strategiji za daljnju provedbu Programa djelovanja s Barbadosa za male otočne države u razvoju ističe se da su male otočne države u razvoju smještene u najugroženijim regijama svijeta s obzirom na intenzitet i učestalost elementarnih nepogoda i ekoloških katastrofa te njihov rastući utjecaj, pa se te države susreću s nerazmjerno velikim gospodarskim, socijalnim i ekološkim posljedicama. Male otočne države u razvoju obvezale su se da će ojačati svoje nacionalne okvire radi učinkovitijeg upravljanja katastrofama, te su odlučne, uz nužnu potporu međunarodne zajednice, unaprijediti nacionalne kapacitete ublažavanja posljedica od katastrofa, pripravnosti i ranog uzbunjivanja, podizati svijest javnosti o smanjenju rizika od katastrofa, poticati interdisciplinarna i međusektorska partnerstva, uvrstiti upravljanje rizicima u glavne nacionalne procese planiranja, riješiti pitanja vezana uz osiguranje i reosiguranje te povećati kapacitete predviđanja i reagiranja u izvanrednim situacijama, što uključuje i one koje pogađaju naseljena područja, a koje proizlaze iz elementarnih nepogoda i ekoloških katastrofa.

26. S obzirom na posebnu osjetljivost najnerazvijenijih zemalja i nedovoljne kapacitete za reagiranje i oporavak od katastrofa, pružanje potpore takvim zemljama je prioritet, i to provođenjem funkcionalnih programa i relevantnih institucionalnih mehanizama za provedbu Okvirnog plana, što uključuje financijsku i tehničku pomoć i izgradnju kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa kao učinkovitog i održivog sredstva za prevenciju i reagiranje na katastrofe.

27. Katastrofe u Africi velika su prepreka u tamošnjim nastojanjima da se postigne održivi razvoj, osobito u pogledu nedovoljnih kapaciteta regije za predviđanje, praćenje, reagiranje i ublažavanje posljedica od katastrofa. Smanjenje osjetljivosti naroda Afrike na opasnosti od katastrofa nužan je element strategija za smanjenje siromaštva, što uključuje nastojanja da se zaštite ranije ostvareni pozitivni rezultati. Potrebna je financijska i tehnička pomoć kako bi se pojačali kapaciteti afričkih zemalja, što uključuje sustave promatranja i ranog uzbunjivanja, procjene, prevenciju, pripravnost, reagiranje i oporavak.

28. Daljnje aktivnosti vezane uz Svjetsku konferenciju o smanjenju rizika od katastrofa po potrebi će biti sastavni i koordinirani dio daljnjih aktivnosti drugih velikih

¹⁶ U skladu s rezolucijom 58/118 Opće skupštine i rezolucijom 2018 Opće skupštine OAS-a (xxxiv-0/04).

konferencija na području smanjenja rizika od katastrofa.¹⁷ Ovdje treba eksplicitno spomenuti napredak u smanjenju rizika od katastrofa, uzimajući u obzir dogovorene ciljeve razvoja, uključujući i one iz Deklaracije tisućljeća.

29. Provedba ovog Okvirnog plana za razdoblje 2005.-2015. na odgovarajući će se način provjeravati.

B. Države

30. Sve države trebaju ulagati napore za obavljanje dolje navedenih zadataka na nacionalnoj i lokalnoj razini, s posebnim naglaskom na vlasništvo, a u suradnji s civilnim društvom i drugim nositeljima interesa te u granicama svojih financijskih, ljudskih i materijalnih kapaciteta, pri tome uzimajući u obzir svoje pravne propise i postojeće međunarodne instrumente vezane uz smanjenje rizika od katastrofa. Države bi trebale i aktivno doprinositi u kontekstu regionalne i međunarodne suradnje, u skladu sa stavkom 33. i 34.

(a) obavljati i objavljivati nacionalne temeljne procjene statusa smanjenja rizika od katastrofa, u skladu sa sposobnostima, potrebama i politikom svake države, te po potrebi podijeliti ove informacije s relevantnim regionalnim i međunarodnim tijelima,

(b) imenovati odgovarajući nacionalni koordinacijski mehanizam za provedbu i daljnje aktivnosti ovoga Okvirnog plana te informacije dostaviti tajništvu Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa,

(c) objavljivati i povremeno provjeravati sažetak nacionalnih programa smanjenja rizika od katastrofa vezano uz ovaj Okvirni plan, s osvrtom na međunarodnu suradnju,

(d) razraditi postupke provjeravanja napretka na nacionalnoj razini u odnosu na ovaj Okvirni plan, što treba uključivati sustave analize troškova i koristi, kao i tekuće praćenje i procjenu osjetljivosti i rizika, osobito s obzirom na regije izložene hidrometeorološkim i seizmičkim opasnostima, gdje je to potrebno,

(e) uvrstiti informacije o napretku u mehanizme izvješćivanja o smanjenju rizika od katastrofa u postojećim međunarodnim i drugim okvirima održivog razvoja, gdje je to potrebno,

(f) po potrebi razmotriti pristupanje, odobrenje ili potvrđivanje relevantnih međunarodnopravnih instrumenata koji se odnose na smanjenje rizika od katastrofa, a one države koje već jesu stranke ovih instrumenata trebaju poduzeti mjere za njihovu učinkovitu provedbu¹⁸,

(g) promicati integraciju smanjenja rizika od katastrofa vezano uz postojeću klimatsku varijabilnost i buduće klimatske promjene, u strategije smanjenja rizika od katastrofa i prilagodbe klimatskim promjenama; osigurati da se u programima smanjenja rizika svakako u obzir uzme upravljanje rizicima vezanima uz geološke opasnosti, kao što su potresi i odroni zemlje.

¹⁷ Kako je utvrđeno u rezoluciji 57/270 B Opće skupštine.

¹⁸ Primjerice Konvencija iz Tamperea o pružanju telekomunikacijskih resursa za ublažavanje posljedica od katastrofa i operacije pružanja pomoći iz 1998. godine, koja je stupila na snagu 8. siječnja 2005. godine.

C. Regionalne organizacije i institucije

31. Pozivaju se regionalne organizacije koje se bave smanjenjem rizika od katastrofa da u okviru svojih mandata, prioriteta i resursa ostvare sljedeće zadaće:

(a) promicati regionalne programe, što uključuje programe tehničke suradnje, razvoj kapaciteta, razvoj metodologije i standarda za praćenje i procjenu opasnosti i osjetljivosti, razmjenu informacija i učinkovitu mobilizaciju resursa, radi podupiranja nacionalnih i regionalnih nastojanja u postizanju ciljeva ovoga Okvirnog plana,

(b) obavljati i objavljivati regionalne i pod-regionalne temeljne procjene statusa smanjenja rizika od katastrofa, u skladu s utvrđenim potrebama i vlastitim mandatom,

(c) koordinirati i objavljivati povremene preglede napretka u regiji i informacije o preprekama i potrebama pružanja potpore, a državama na zahtjev pružiti pomoć kod izrade povremenih nacionalnih sažetaka njihovih programa i napretka,

(d) po potrebi osnovati ili unaprijediti postojeće specijalizirane regionalne centre za suradnju za provedbu istraživanja, obuke, izobrazbe i izgradnje kapaciteta na području smanjenja rizika od katastrofa,

(e) podupirati razvoj regionalnih mehanizama i kapaciteta za rano uzbunjivanje u katastrofama, što uključuje i tsunami.¹⁹

D. Međunarodne organizacije

32. Pozivaju se međunarodne organizacije, uključujući organizacije sustava Ujedinjenih naroda, kao i međunarodne financijske institucije, da u okviru svojih mandata, prioriteta i resursa ostvare sljedeće zadaće:

(a) maksimalno se angažirati u pružanju potpore i provedbi Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa te ostvarivati suradnju radi unapređenja integriranih pristupa izgradnji država i zajednica koje će biti otporne na katastrofe, jačanjem veza, koherentnosti i integracije elemenata smanjenja rizika od katastrofa u područja humanitarnog i održivog razvoja prema ovome Okvirnom planu,

(b) jačati cjelokupni kapacitet sustava Ujedinjenih naroda za pružanje pomoći ugroženim zemljama u razvoju u smanjenju rizika od katastrofa odgovarajućim sredstvima i koordinacijom, te definirati i provoditi odgovarajuće mjere za redovitu procjenu napretka u postizanju ciljeva i prioriteta utvrđenih ovim Okvirnim planom, oslanjajući se na Međunarodnu strategiju za smanjenje rizika od katastrofa,

(c) utvrditi relevantne radnje za pružanje pomoći ugroženim zemljama u razvoju kod provedbe ovoga Okvirnog plana; osigurati da se relevantne radnje, gdje je to moguće, integriraju u znanstvene, humanitarne sektore te sektore razvoja svake od organizacija, kao i njihovu politiku, programe i praksu, te osigurati adekvatna sredstava za njihovu provedbu,

(d) pružiti pomoć ugroženim zemljama u razvoju u izradi nacionalnih strategija i planova djelovanja, kao i programa smanjenja rizika od katastrofa te u jačanju njihovih institucionalnih i tehničkih kapaciteta na području smanjenja rizika od katastrofa, kako je utvrđeno u prioritetima ovoga Okvirnog plana,

¹⁹ Savjetodavni odbor Ujedinjenih naroda za vodu i zdravlje, koji je osnovao Glavni tajnik, uputio je žurni apel da se gubici u ljudskim životima kao posljedica katastrofa vezanih uz vodu, uključujući i tsunami, prepolove do 2015. godine.

(e) integrirati radnje pružanja potpore provedbi ovoga Okvirnog plana u relevantne koordinacijske mehanizme, kao što je Skupina Ujedinjenih naroda za razvoj i Međuagencijski stalni odbor (za humanitarne akcije), na nacionalnoj razini i putem sustava stalno nastanjenih koordinatora te timova Ujedinjenih naroda po zemljama. Osim toga, integrirati razmatranja o smanjenju rizika od katastrofa u okviru pružanja pomoći razvoju, kao što su zajedničke procjene zemalja, Okvir Ujedinjenih naroda za pružanje pomoći u razvoju te strategije za smanjenje siromaštva,

(f) ostvarivati suradnju putem postojećih mreža i platformi u svrhu podupiranja globalno ujednačenog prikupljanja podataka i predviđanja opasnosti vezanih uz elementarne nepogode, osjetljivost, rizike i utjecaj katastrofa svih razmjera. Ove inicijative trebaju sadržavati razvoj standarda, održavanje baza podataka, razradu pokazatelja i indeksa, pružanje potpore sustavima ranog uzbunjivanja, punu i otvorenu razmjenu podataka te korištenje opažanja *in situ* i onih izmjerenih na daljinu,

(g) podupirati države pružanjem odgovarajuće, pravovremene i dobro koordinirane međunarodne pomoći, na zahtjev pogođene zemlje i u skladu s usuglašenim vodećim načelima pružanja pomoći u izvanrednim situacijama i dogovorenom koordinacijom.²⁰ Pružati ovakvu pomoć radi smanjenja rizika i osjetljivosti, jačanja kapaciteta i osiguravanja učinkovitih dogovora međunarodne suradnje za pružanje pomoći u potrazi i spašavanju iz ruševina.²¹ Osigurati izradu dogovora na nacionalnoj i lokalnoj razini za brzu međunarodnu reakciju u smislu dolaska na pogođeno područje, kao i jačanje uspostave odgovarajućih veza za pomoć u nastojanjima oporavka i smanjenja rizika,

(h) jačati međunarodne mehanizme radi pružanja potpore državama pogođenim katastrofom u fazi tranzicije prema održivom fizičkom, socijalnom i gospodarskom oporavku te smanjenja rizika u budućnosti. Ovdje treba uključiti podupiranje aktivnosti smanjenja rizika u procesima oporavka i sanacije nakon katastrofe te razmjeni najboljih primjera iz prakse, znanja i tehničke podrške s relevantnim zemljama, stručnjacima i organizacijama Ujedinjenih naroda,

(i) jačati i prilagođavati postojeće međuagencijske programe obuke u upravljanju katastrofama, na osnovi podijeljene međuagencijske strateške vizije i okvira za upravljanje rizicima od katastrofa koje objedinjuju smanjenje rizika, pripravnost, reagiranje i oporavak.

E. Međunarodna strategija za smanjenje rizika od katastrofa

33. Od partnera Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa, a osobito od Međuagencijske radne skupine za smanjenje rizika od katastrofa i njezinih članica, zahtijeva se pružanje pomoći u provedbi ovoga Okvirnog plana, kako je dolje opisano, u suradnji s relevantnim nacionalnim, regionalnim i međunarodnim tijelima, uključujući i UN-ova, a uz potporu međuagencijskog tajništva Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa, i to s obzirom na odluke donesene po završetku procesa pregleda²² postojećeg mehanizma i institucionalnih dogovora:

²⁰ Definirano rezolucijom 46/182 Opće skupštine.

²¹ Rad usmjeren na dosljednu primjenu rezolucije 57/150 Opće skupštine.

²² Proces pregleda međunarodnih dogovora u sklopu Ujedinjenih naroda koji se odnose na smanjenje rizika od katastrofa trenutno je u tijeku i bit će dovršen nakon Svjetske konferencije o smanjenju rizika od katastrofa s ocjenom uloge i uspjeha Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa.

(a) izraditi matricu podijeljenih uloga i inicijativa u smislu podupiranja daljnjih aktivnosti ovoga Okvirnog plana, što uključuje pojedine članove radne skupine i ostale međunarodne partnere;

(b) omogućiti koordinaciju učinkovite i integrirane akcije u organizacijama sustava Ujedinjenih naroda te između drugih relevantnih međunarodnih i regionalnih subjekata, u skladu s njihovim mandatom, u svrhu podupiranja provedbe ovoga Okvirnog plana; utvrditi nedostatke u provedbi i omogućiti konzultacijske procese kojima će se izraditi smjernice i politička sredstva za svako od prioriteta područja, uz pomoć relevantnih nacionalnih, regionalnih i međunarodnih stručnih znanja;

(c) konzultirati se s relevantnim agencijama i organizacijama Ujedinjenih naroda, regionalnim i multilateralnim organizacijama te tehničkim i znanstvenim institucijama, kao i zainteresiranim državama i civilnim društvom, radi razrade generičkih, realističnih i mjerljivih pokazatelja, imajući na umu raspoložive resurse pojedinih država. Ovim se pokazateljima državama može pomoći kod procjene napretka u provedbi Okvirnog plana. Pokazatelji trebaju biti u skladu s međunarodno dogovorenim ciljevima razvoja, koji obuhvaćaju i one iz Deklaracije tisućljeća;

Po završetku prve faze, države se potiče da razrade i usavrše pokazatelje na nacionalnoj razini u skladu sa svojim specifičnim prioritetima smanjenja rizika od katastrofa, uzimajući u obzir generičke pokazatelje.

(d) osigurati podupiranje nacionalnih platformi za smanjenje rizika od katastrofa, što uključuje jasno definiranje njihove uloge i dodane vrijednosti, kao i regionalne koordinacije, u svrhu podupiranja različitih preporuka i potreba politike te prioritetima utvrđenima ovim Okvirnim planom, putem koordiniranih regionalnih mogućnosti vezanih uz smanjenje rizika od katastrofa, oslanjajući se na regionalne programe i savjetnike relevantnih partnera na terenu;

(e) ostvariti koordinaciju s tajništvom Komisije za održivi razvoj kako bi se osiguralo da su relevantna partnerstva koja doprinose provedbi Okvirnog plana evidentirana u bazi podataka partnerstava održivog razvoja;

(f) poticati razmjenu, prikupljanje, analizu, sažimanje i širenje najboljih primjera iz prakse, naučenih lekcija, dostupne tehnologije i programa u smislu podupiranja smanjenja rizika od katastrofa u svojstvu međunarodnog centra za obradu podataka; održavati globalnu informacijsku platformu o smanjenju rizika od katastrofa i „portfelj“ registra na web stranicama o programima i inicijativama smanjenja rizika od katastrofa koje se provode u pojedinim državama te putem regionalnih i međunarodnih partnerstava²³;

(g) povremeno izrađivati preglede napretka u postizanju ciljeva i prioriteta iz ovoga Okvirnog plana, u kontekstu procesa integriranih i koordiniranih daljnjih aktivnosti i provedbe konferencija i samita Ujedinjenih naroda, prema mandatu Opće skupštine²⁴ te podnositi izvješća Skupštini i drugim tijelima Ujedinjenih naroda, na zahtjev ili po potrebi, na osnovi informacija dobivenih od nacionalnih platformi, regionalnih i međunarodnih

²³ Kao sredstvo razmjene iskustava i metodologije vezano uz nastojanja za smanjenje rizika od katastrofa. Pozivaju se države i relevantne organizacije da aktivno doprinose procesu širenja znanja evidentiranjem vlastitih nastojanja na volonterskoj osnovi s obzirom na globalni napredak rezultata Konferencije.

²⁴ Rezolucija 57/270B Opće skupštine, o daljnjim aktivnostima konferencija Ujedinjenih naroda te rezolucije Opće skupštine o provedbi Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa, kojom se od Glavnog tajnika zahtijeva da podnosi izvješća drugom odboru Opće skupštine za „Održivi razvoj“ (54/219, 56/195, 57/256 58/214, 58/215, 59/231).

organizacija i drugih nositelja interesa, što uključuje i informacije o daljnjim aktivnostima provedbe preporuka II međunarodne konferencije o ranom uzbunjivanju (2003.)²⁵.

F. Mobilizacija resursa

34. Države, u granicama svojih finansijskih kapaciteta, te regionalne i međunarodne organizacije putem odgovarajućih multilateralnih, regionalnih i bilateralnih koordinacijskih mehanizama, trebaju ostvariti dolje navedene zadaće u svrhu mobilizacije nužnih resursa za pružanje potpore provedbi ovoga Okvirnog plana:

(a) mobilizirati odgovarajuće resurse i sposobnosti relevantnih nacionalnih, regionalnih i međunarodnih tijela, što uključuje sustav Ujedinjenih naroda,

(b) bilateralnim i multilateralnim putem potpomagati i podupirati provedbu ovoga Okvirnog plana u ugroženim zemljama u razvoju, što uključuje finansijsku i tehničku pomoć, rješavanje pitanja održivosti duga, prijenos tehnologije pod uzajamno dogovorenim uvjetima, kao i javno-privatna partnerstva, te poticati suradnju između sjevera-juga i juga-juga,

(c) na odgovarajući način uvrstiti mjere smanjenja rizika od katastrofa u multilateralne i bilateralne programe razvoja pomoći, uključujući i one koji se odnose na smanjenje siromaštva, upravljanje prirodnim resursima, urbanizam i prilagodbu klimatskim promjenama,

(d) pružiti adekvatne volonterske finansijske doprinose Zakladi Ujedinjenih naroda za smanjenje rizika od katastrofa, u svrhu osiguravanja adekvatne potpore daljnjim aktivnostima ovoga Okvirnog plana. Preispitati sadašnju uporabu i mogućnost širenja ove zaklade, između ostaloga, da se pomogne ugroženim zemljama u razvoju da utvrde nacionalne strategije za smanjenje rizika od katastrofa,

(e) razvijati partnerstva u svrhu provedbe programa koji ublažavaju rizike, smanjuju premije osiguranja, proširuju pokrivanje osiguranja, čime se povećavaju finansijska sredstva za obnovu i sanaciju nakon katastrofe, gdje su po potrebi uključena i javna i privatna partnerstva. Promicati okruženje u kojem se potiče kultura osiguranja u zemljama u razvoju, gdje je to potrebno.

²⁵ Rezolucija 58/214 Opće skupštine.

Prilog

Neka multilateralna kretanja vezana uz smanjenje rizika od katastrofa

Slijedi popis multilateralnih okvira i deklaracija koje su bitne za ovaj dokument:¹

- Međunarodni sastanak o pregledu provedbe Akcijskog programa održivog razvoja malih otočnih država u razvoju², održan na Mauricijusu u siječnju 2005. godine poziva na veću predanost u smanjenju osjetljivosti malih otočnih država u razvoju, zbog njihovih ograničenih kapaciteta za reagiranje i oporavak od katastrofa.
- Dnevni red Humanitarne akcije usvojen na Međunarodnoj konferenciji Crvenog križa i Crvenog polumjeseca u siječnju 2003. godine uključuje cilj i radnje za „smanjenje rizika i utjecaja od katastrofa i poboljšanje mehanizama pripravnosti i reagiranja na katastrofe”.
- Johannesburški plan provedbe Svjetskog samita o održivom razvoju³, održan 2002. godine, u kojem se stavkom 37. zahtijeva poduzimanje radnji, i to u njegovom uvodnom dijelu koji glasi: „Integrirani, zaključni pristup koji obuhvaća više vrsta opasnosti u svrhu borbe protiv osjetljivosti, rizika, kao i procjene i upravljanja katastrofama, što uključuje prevenciju, ublažavanje posljedica, pripravnost, reagiranje i oporavak, nužan je element za stvaranje sigurnijeg svijeta u XXI stoljeću“, podupiranjem Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa kao prve radnje. Tema „osjetljivosti, smanjenja rizika i upravljanje katastrofama dio je višegodišnjeg programa rada Komisije održivog razvoja za razdoblje 2014.-2015., a ujedno je prioritetna tema cijeloga programa.
- U III Akcijskom programu za najnerazvijenije zemlje⁴, usvojenom 2001. godine zahtijeva se poduzimanje radnji razvojem partnera kako bi se tim zemljama posvetila prioritetna pažnja funkcionalnim programom i institucionalnim dogovorima za provedbu Međunarodne strategije za smanjenje rizika od katastrofa.
- Deklaracijom tisućljeća⁵ iz rujna 2000. godine utvrđeni su ključni ciljevi „Zaštite osjetljivih“ i „Zaštite našeg zajedničkog okoliša“ te donesena odluka o „jačanju suradnje radi smanjenja broja i učinaka elementarnih nepogoda i tehnoloških katastrofa“. Sveobuhvatni pregled napretka ostvarenog u ispunjavanju svih obveza sadržanih u Deklaraciji tisućljeća Ujedinjenih naroda održava se u srpnju 2005. godine.⁶

¹ Za detaljniji popis relevantnih okvira i deklaracija, vidi informativni dokument: Odlomci iz Međunarodnih političkih inicijativa koji se odnose na smanjenje rizika od katastrofa 1994.-2003., Međuagencijska radna skupina o smanjenju rizika od katastrofa, IX sastanak, 04.-05. svibnja 2004. godine.

² Rezolucija 58/213 Opće skupštine. Daljnja provedba Akcijskog programa održivog razvoja malih otočnih država u razvoju.

³ A/CONF.199/20.

⁴ A/CONF.191/11.

⁵ Rezolucija 55/2 Opće skupštine.

⁶ Rezolucija 58/291 Opće skupštine.

- Ekonomsko i socijalno vijeće i Opća skupština osnovalo je 2000. godine⁷ Međunarodnu strategiju za smanjenje rizika od katastrofa kao međuagencijski okvir i mehanizam (međuagencijska radna skupina za smanjenje rizika od katastrofa i međuagencijsko tajništvo) u svojstvu kontakt točke u sustavu Ujedinjenih naroda s mandatom podizanja svijesti javnosti i predanosti, širenja mreže i partnerstava te širenja znanja o uzrocima katastrofa i mogućnostima smanjenja rizika od njih, oslanjajući se na Strategiju i Akcijski plan iz Jokohame te nastavak Međunarodnog desetljeća smanjenja rizika od elementarnih nepogoda.
- Johaniburškim planom provedbe Svjetskog samita o održivom razvoju⁸, održanome 2002. godine zahtijeva se Međuvladin panel o klimatskim promjenama radi „unapređenja tehnika i metodologije za procjenu učinaka klimatskih promjena i poticanja trajne procjene ovih negativnih učinaka...“. Osim toga, Opća je skupština⁹ potakla Konferenciju stranaka Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama¹⁰ i stranke Protokola iz Kyota¹¹ (koji stupa na snagu u veljači 2005. godine) da nastave rješavati negativne učinke klimatskih promjena, osobito u najugroženijim zemljama u razvoju. Opća skupština Ujedinjenih naroda¹² također je potakla Međuvladin panel o klimatskim promjenama na provođenje trajne procjene negativnih učinaka klimatskih promjena na socijalno-gospodarskom planu te s obzirom na sustave smanjenja rizika od elementarnih nepogoda u zemljama u razvoju.
- Konvencija iz Tamperea o pružanju telekomunikacijskih resursa za ublažavanje posljedica od katastrofa i operacije pružanja pomoći iz 1998. godine, koja je stupila na snagu 8. siječnja 2005. godine.
- Strategija za sigurniji svijet iz Jokohame: smjernice za prevenciju, pripravnost i ublažavanje posljedica od elementarnih nepogoda i prateći Akcijski plan¹³ (1994.), usvojena je na Svjetskoj konferenciji o smanjenju rizika od katastrofa, oslanjajući se na srednjoročni pregled Međunarodnog desetljeća za smanjenje rizika od elementarnih nepogoda.
- Konvencija Ujedinjenih naroda za borbu protiv širenja pustinje u zemljama kojima prijete ozbiljna suša i/ili širenje pustinje, osobito u Africi¹⁴, usvojena je 1994., a stupila na snagu 1996. godine. Konvencija Ujedinjenih naroda o biološkoj raznolikosti¹⁵ usvojena je 1992., a stupila na snagu 1993. godine.
- Opća skupština¹⁶ (1991.) zatražila je jačanje koordinacije pružanja humanitarne i druge pomoći Ujedinjenih naroda u složenim izvanrednim stanjima uzrokovanim elementarnim nepogodama. Pozvala se na Međunarodni okvirni plan djelovanja Međunarodnog desetljeća za smanjenje rizika od katastrofa (rezolucija 44/236,

⁷ Rezolucija 58/291 Opće skupštine.

⁸ A/CONF.199/20, stavak 37 e).

⁹ Rezolucije Opće skupštine o elementarnim nepogodama i osjetljivosti (59/233, i 58/215).

¹⁰ United Nations *Treaty Series*, vol. 1771, br. 30822.

¹¹ FCCC/CP/1997/7/1. Dod., 1. odluka/CP.3, prilog.

¹² Rezolucije Opće skupštine o elementarnim nepogodama i osjetljivosti (59/233, i 58/215).

¹³ A/CONF.172/9.

¹⁴ United Nations *Treaty Series*, vol. 1954, br. 33480.

¹⁵ United Nations *Treaty Series*, vol. 1760, br. 30619.

¹⁶ Rezolucija 46/182 Opće skupštine.

1989), i utvrdila vodeća načela za pružanje humanitarne pomoći, pripravnost i prevenciju u kontinuiranom procesu od pružanja pomoći, preko sanacije do razvoja.

Međunarodna strategija za

ISDR

smanjenje rizika od katastrofa

United Nations Inter-Agency
Secretariat
of the International Strategy for
Disaster Reduction (UN/ISDR)
Palais des Nations
CH 1211 Geneva 10, Switzerland
Tel: +41 22 9172529/762/759
Fax: +41 22 917 0563
isdr@un.org
www.unisdr.org

UN/ISDR Africa
Block U Room 217
UNEP, Gigiri
Nairobi, Kenya
Tel: +254 20 624119
Fax: +254 20 624726
ISDR-Africa@unep.org
www.unisdr-africa.org

UN/ISDR Latin America
and the Caribbean
P.O. Box 3745-1000
San José, Costa Rica
Tel: +506 224 1186
Fax: +506 224 7758
eird@eird.org
www.eird.org

UN/ISDR Platform for
the Promotion of Early Warning
Görresstrasse 30
D-53113 Bonn, Germany
Tel: +49 228 249 88 10
Fax: +49 228 249 88 88
Isdr-ppew@un.org
www.unisdr-earlywarning.org

Asia ISDR outreach
Kobe, Japan
Jointly with OCHA
Hitomiraikan 5F, 1-5-2
Wakinohamakaigan-dori
Chuo-ku, Kobe 651-0073 Japan
Tel: +81-78-262-5550
Fax: +81-78-262-5554
izumi@un.org

Dushanbe, Tajikistan (Central Asia)
39 Aini Street,
Dushanbe, Tajikistan 734024
Tel: +992 372 21 77 17
Fax: +992 372 51 00 21
tine.ramstad@undp.org

www.unisdr.org/wcdr